

BANAKAZI KUTOWA ABSTRACT - *Tumbuka*

Kabekelo na msango wa cizungu wakupatula nakutuka banthu aba mba Cifirika na abale babo aba bali kuwalo kwa Afririka kwacitika sono pa vyaka two hundred. Ici ncholengeska nakunyoza banthu comene nchakuti cifukwa bazungu bapa banthu bose kabekelo aka, banthu wose sono bokhulupirira kuti para banakazi ba ciFirika wophaka mafuta kuti thupi litube panyake libe liswesi, ndiko kuti ibo aba banakazi wopenja kuti babe nathupi lotuba nge ni mwanakazi muzungu. Aba makani nalemba bakususka vyose ivi. Kwene aba makani nalemba bakufokoza mthowa inyake yopambana. Aba makani bakufotoka kuti pali kabanghiro ka zakendelo kathupi la munthu, nkharo-mwambo, naumu tikubekera kuti munthu wakutowa mu umoyo withu ise ba Tumbuka. Umu tikubekera ise kupambana chomene na umu bakubekera bazungu mukapatuliro nakutuka banthu chifukwa ca mtundu nathupi cikumba umucikuonekera. Makani aba bakususka nakuyowoya kuti banthu ba Tumbuka, baku Zambia namitundu yose ya muZambia na Africa, baku conga za kutowa kwa bakazi kulinganga na mathupi babo panyake mbaswesi panyake mbabinkha. Makani aba bakususka bakuti para mazgho na zeru izi za zghomerezgha naku ndondomekezegheka pa baLozi, baBemba, baTonga panyake Ba Lunda, banthu wose mu Afirika, tingasanga nakupanga kanghananganiro kanyake kawemi, kaufulu wuwemi ka umu tubekera kutowa kwa banakazi muno mucalo cithu. Aba banthu bithu wose aba wosambira pamwacizungu bangapulumuskika nakusanga ufulu wakubeka kuweni kunyake kwa zakutowa za banakazi bithu wose babinkha.

MAZGHO GHAKULU

Anthroplogy ya Kutowa, Bakakazi na Banalume, Kutowa kwa Bakazi ba Cifirika, Kupatula khungu, banthu ba CiFirika bali kubwalo kwa ziko, Nkharo-mwambo wathu wathu.